

Rectorologi de la parròquia d'Inca

Introducció

Enguany present, a les nostres Jornades, aquest Rectorologi, sabent que és molt incomplet. És fruit de moltes estones d'investigació i recollida de dades referent als eclesiàstics que han treballat en les nostres parròquies. Oferesc el treball sabent que n'hi ha altres que també van investigant en aquest terreny, i potser entre tots anirem bastint material suficient per fer la història religiosa de la nostra ciutat, que és una part important de la nostra Història, no desvinculada dels altres factors, perquè entre tots van donant forma i sentit al viure de la nostra gent.

Qualsevol lector atent d'aquests fulls veurà que no estan emmarcats dins la història religiosa de Mallorca. He pensat que per ara no calia, però la simple lectura dels noms que surten en certs segles, la celeritat amb què els rectors troben successió o no en troben, la riquesa humana del clergat de la parròquia en certs moments i la migradesa de certs altres, ens assabenten del pols que té l'Església de Mallorca en aquell moment, de les circumstàncies humanes i espirituals que viu, però aclarir aquestes coses no s'escau en el treball que presentam. Déu faci que arribin dies que ho puguem fer; per ara entrem en aquest tema de la nostra Història.

De certs rectors, en nota a part, he ampliat la seva biografia, dels qui encara són vivents no en dic res. Tampoc no pos les coses que han fet en la parròquia o en la ciutat, pens que això excedeix la intenció del Rectorologi presentat en unes jornades, ja que es tractaria d'una publicació més específica i més autòctona.

Assentament del cristianisme

Certament el període islàmic mallorquí (902-1229) va rompre la dinàmica cristiana que s'havia establert a Mallorca amb la dominació romana (123 aC), i perllongada en la dominació vandàlica i bizantina. Per ara, del període islàmic, coneixem l'existència de la Madina Mayurka i dels quinze districtes que agombolaven una població dispersa per tota la nostra geografia, amb petites entitats d'explotació agrària a les alqueries i rafals.

D'abans coneixem les ciutats romanes de Pol-lentia, Palma i Bocchorum, adientment localitzades, mentre que Guium i Tuccis encara són per localitzar.¹

Coneixem les basíliques dites paleocristianes de Son Peretó i sa Carrotja a la zona de Manacor; Son Fiol o Cas Frares a Santa Maria del Camí, i Son Fornés a la part de Campos, que ens parlen d'un cristianisme escampat i consolidat per tota l'illa. Coneixem, i encara que sigui esquemàticament va bé recordar-ho, com l'any 398 sant Agustí escriu una carta a l'abat Eudoxi de Cabrera, que l'any 418 el bisbe Sever de Menorca escriu una carta a tots els bisbes de l'entorn, anunciant-los la conversió al cristianisme d'un bon grapat de jueus, que sabem com estaven de ben relacionats amb els jueus de Mallorca.² L'any 420 el prevere tarragoní Consenci ve a Mallorca i com dia 02.02.484 els bisbes Macari de Menorca, Elies de Mallorca i Opilius d'Eivissa assisteixen al sínode de Cartago, convocat pel rei vàndal Genserich, per mirar de superar les divisions entre arrians i catòlics que habitaven les seves terres.³

És bo també recordar que la reconquesta del que es diuen Països Catalans, per tant la de Mallorca, és una reconquesta dels francs, com també que l'Església que aquí s'establirà ve de Narbona. Pens que és força clarificador aquest fragment del discurs que l'any 906 féu el bisbe Idalguer d'Osona (Vic), en el concili celebrat aquell any a Barcelona:

“Després de molts anys d'estar despoblada la terra, compadit el Senyor, hi suscità el nobilíssim príncep Guifré i els seus germans, els quals reunint homes de diferents llocs i nacions, restauraren l'Església ausonenca (Vic) amb el seu territori en l'estat primitiu. No obstant això com de moment fos pobra de tal manera que no pogués sostenir bisbe, com antigament, l'esmentat marquès gestionà del reverend bisbe Segebod, metropolità de Narbona, que mantingués la dita Església sota el seu regiment, ordenant-la i tenint-ne cura ell personalment o el bisbes sufraganis veïns, fins que amb l'ajut de Déu a poc a poc anés prenent l'increment necessari per a poder mantenir bisbe propi, com era

1. Hi ha hagut èpoques que la historiografia mallorquina situava Guium o Cunium a la finca Cunia, ubicada entre Inca i Mancor de la Vall, i per altra part no sembla cap quimera pueril el fet que hi haguera una ciutat a mig camí entre les dues badies: Pollentia i Palma. A més, la descoberta de la làpida amb la inscripció llatina Sulpicia. Galiēni vixit. Annis xxv mensibus vi féu aixecar esperances que s'hi descobriren més restes que confirmarien la ubicació d'una ciutat romana, però hem de dir que les restes que fins ara han estat trobades no ens poden dur a afirmar l'existència d'una ciutat romana en el nostre terme. Confer Barberí Josef: *Vida de la Venerable Madre Sor Clara Andreu... Apéndice Histórico de dicha Villa (Inca). En la Imprenta de Melchor Guasp Año MDCCCVII*, pàg. 3.
2. Quan es va dissolent l'estructura del Baix Imperi les Balears retornen a una més estreta relació amb les illes mediterrànies i amb l'Orient, malgrat que en el calendari almanac elaborat per Polemius Silvius entre 488 i 489, les Balears formen la VI província de l'Imperi. Per a l'estudi d'aquest període és molt útil l'obra del P. Amengual i Batle Josep: *Els orígens del cristianisme a les Balears*, dos volums editats en la col·lecció “Els treballs i els dies”, números 36 i 37. Palma: Editorial Moll, 1991 i 1992.
3. Aquests primers bisbes balears que ara coneixem havien estat desterrats a l'illa de Sardenya, ja que Hunneric havia manat que tots els oficials de la Cort i funcionaris que no eren arrians, havien de deixar son lloc i anar a Sardenya o Sicília. Amengual i Batle, obra esmentada, volum I, pàg. 481.

antic costum. Com fos que per la gràcia de Déu el dit príncep aconseguís d'eixamplar-la fins el punt que tothom cregués que podia tenir ja bisbe propi, i havent mort entretant el venerable bisbe Segebod, fou demanat pel dit marquès i per tot el clergat i el poble ausetà al reverend Teodard, nou bisbe de Narbona, que ordenés bisbe propi per a la dita Església d'Osona. El qual acollint com a justa la petició, junt amb els altres bisbes coprovincials, s'afanyà a consagrar com a pontífex de l'Església el meu predecessor Gotmar, d'excelsa memòria".⁴

Aquesta manera de fer és la que duran els bisbes catalans que aquí arribaren l'any 1229. Passant per damunt l'ocasió que veien aquells homes d'erigir aquí una església deponent d'ells,⁵ passarem al que podem definir com la Bul·la Fundacional de la nostra Església, quan dia 15.07.1237 el papa Gregori IX encarrega als bisbes de Vic i Lleida i a sant Ramon de Penyafort que cerquin un bisbe per a Mallorca. Fou escollit el premonstratenc Ramon de Torrella, qui fou consagrat l'any 1238 i regirà la nostra Església fins dia 11.06.1266 que li arribà la mort.

Mentrestant el prebost de Tarragona, l'any 1235, havia rebut l'encàrrec, de part del papa, d'arreglar els assumptes eclesiàstics de Mallorca. Tots els porcioners cediren a l'Església el domini directe i útil de la part que pertocava a aquesta, i conformà la porció temporal de la mitra mallorquina, com també començà a establir els termes parroquials perquè poguessin mantenir un rector i un vicari cada una de les parròquies, rectificant, si calia, segons fos més convenient el poblament que s'anava assentant a l'illa. D'aquesta manera arribam a la bul·la del mes d'abril de 1248 on trobam les quatre parròquies a la ciutat i les trenta-una a la Part Forana.

Per aquesta bul·la coneixem que la seu del temple parroquial inquer no és l'església que ja tot d'una s'establí al serral, ara dit de les Monges, i dedicada a l'apòstol sant Bartomeu, sinó que ho serà la que s'aixeca un poc més avall, en terres més planes, vora el camí que uneix les dues badies i d'on arranca el camí de Muntanya, que serà dedicada a Santa Maria d'Inca. Hi haurà església, cementiri, i per l'esmentada bul·la sabem que tenia també propietats i rèdits.⁶

D'on sortiren els primers rectors i vicaris?

En el mes de desembre de 1230 el papa Gregori IX manà al bisbe Ais de Provença que prediqui, en la seva diòcesi, una indulgència, com la que s'havia predicat per anar a Terra Santa, encoratjant gent cristiana perquè vengués a viure a Mallorca. L'any 1233 concedeix als clergues d'aquelles terres que venguessin a Mallorca per exercir-hi el ministeri sacerdotal, que podien seguir gaudint dels beneficis que tenien en llurs parròquies d'origen. Sens dubte més de dos vengueren a Mallorca.

4. *Catalunya Romànica*, volum II. Osona I, pàg. 32-33. És bo recordar que l'any 879 exercia son ministeri a Osona el prevere Revocand, qui aviat portarà el títol d'arxiprest, atès que l'any 881 ja trobam com a arxiprest Gotmar, qui l'any 887 ja era bisbe.
5. L'illa d'Eivissa, que fou conquerida dia 08.08.1234 pel novell arquebisbe de Tarragona Guillem de Montgrí, juntament amb Pere de Portugal i el comte del Rosselló, quedà inscrita a la diòcesi tarragonina fins que en el Concordat de 1851 quedà suprimida la diòcesi i l'illa fou agregada a la diòcesi mallorquina, per tant a ser part de l'arxidiòcesi de València. L'any 1927 es restableix la Seu eivissenca, sent regida per un administrador apostòlic, fins que l'any 1950 se'n recobrà la titularitat, l'administrador Mn. Antoni Cardona fou consagrat bisbe i passà a formar part de l'arxidiòcesi valentina. A més del bisbe propi, que sabem que tenia en el s. V Opilius, en el s. VI també coneixem un bisbe propi, Vicenç, a qui el bisbe Licià de Cartagena li fa una correcció fraterna.
6. "Sanctae Mariae de Yncha" "possessiones et redditus quos habet in territorio de. Yncha... et parts quam habet in villa de Yncha". Bul·la del Papa Innocenci IV de dia 14.04.1248 donant-nos relació de les 35 primeres parròquies de Mallorca. Publicada en Ilatí i traduïda al català en el llibre *Fiol-Payeras-Riutort 750 anys d'Església a Muro (1248-1998)*. Muro: 1998, pàg. 9-12.

Uns hi quedaren, altres, després d'uns anys de viure aquí i exercir-hi el ministeri, retornaren a la seva terra, amb la seva família, cosa semblant passava amb altres cristians.⁷

Rector, vicari i beneficiats

Si havia de dir, de manera clara i simple, què és una parròquia, diria que és una demarcació territorial eclesiàstica regida per un rector. Aquesta definició, així de simple, en principi serviria també per dir el que és una diòcesi, canviant el mot *rector* per la paraula *bisbe*; a posta, al començament de l'Església, es confonien els dos termes i sabem que històricament eren bisbes els eclesiàstics que estaven al cap de comunitats cristianes ben migrades d'habitants.⁸ Tira tira s'anirà establint que una parròquia és formada per un territori propi, un patrimoni propi i un clergat propi, que s'integra en un arxiprestat, que forma part d'una diòcesi, al cap de la qual hi ha un bisbe. Aquesta manera és la que trobam consagrada en el Concordat de 1851 i en el primer Còdex de Dret Canònic de l'Església (1917), que en al Cànon 216 &1 diu: "Territorium cuiuslibet dioecesis dividatur in distinctas partes territoriales; unicuique autem parti sua peculiaris ecclesia cum populo determinato est assignanda, suusque peculiaris rector, tanquam propius eiusdem pastor, est praeficiendus pro necessaria animarum cura".⁹

El còdex actual (1983) ho diu amb aquestes paraules, Cànon 374 & 1: "Qualsevol diòcesi o una altra Església particular ha de ser dividida en distintes parts o parròquies." & 2: "Per tal d'afavorir la cura pastoral a través d'una acció comuna diverses parròquies veïnes poden unir-se en grups peculiars, com ara els arxiprestats."¹⁰

Hem dit que Ferrer de Pallarès treballà per crear les 35 primeres parròquies que trobam a la bul·la de 1248. Al districte musulmà d'Inca, a més de la parròquia de Santa Maria d'Inca, també hi ha Sant Llorenç de Selva i Sant Miquel de Campanet. Cada parròquia havia de tenir unes terres perquè el rector i el vicari poguessin viure. A Inca també hi havia terres que fruitaven per al Sr. Bisbe, ja que a partir de 1315, en temps del rei Sanç, s'establí el sistema que el rei o el senyor tenien la meitat del delme, i l'altra meitat era repartida de manera que quedava ¼ per al Sr. Bisbe i el capítol de canonges, i l'altra quarta part era per a la parròquia. Aquest quart parroquial es dividia en ¾ parts per al rector i ¼ per al vicari.¹¹

Així, a Inca hi havia un rector i un vicari a més d'un grup de capellans que sens cobrar de les terres parroquials, ni tenir càrrec pastoral i per tant tampoc tenien

7. Crec que podem dir que de la família de Berenguer d'Anoia, establerta a Inca certament en el s. XIII i XIV, sols ens ha restat el *Mirallde trobar*. No trobam cap topònim del seu pas per la nostra terra, si bé sabem com al començament del s. XV "l'onrat mossen Miquel Noya doctor en decrets" era rector de la parròquia de Santa Margalida de Muro.

8. El cas és cridaner i el més conegut és Hipona, on el gran sant Agustí tenia una feligresia d'unes tres-centes persones.

9. "El territori de qualsevol diòcesi s'ha de dividir en diferents parts territorials, a cada una de les quals hi ha d'haver son temple propi, un determinat poble assignat, el seu particular rector qui ha d'actuar com pastor propi i s'ha de preocupar per la necessària cura de les ànimes." C.I.C. 1917, cànon 216 & 1.

10. & 1 "Quaelibet dioecesis aliave Ecclesia particularis dividatur in distinctas partes seu parocias. & 2 Ad curam pastorem per communem actionem fovendam plures parociae viciniore coniungi possunt in peculiare coetus, uti sunt vicariatus foranei." C.I.C. 1983, cànon 374.

11. Xamena, Pere – Riera, Francesc. *Història de l'Església a Mallorca*. Col·lecció "Els treballs i els dies", número 29. Palma: Editorial Moll, 1986, pàg. 45.

cap jurisdicció¹² a Inca, sí ajudaven força ferm en la celebració de misses i a donar vistositat al culte que se celebrava a la parròquia. Entre aquests capellans sobresortien els qui eren beneficiats.

Què és un benefici eclesiàstic?

Tècnicament he de dir que un benefici eclesiàstic és una entitat jurídica erigida a perpetuïtat per l'autoritat competent, on hi ha el dret de percebre les rendes annexes al benefici, i les obligacions que s'estableixen: sufragis, resos, sermons... D'una manera més simple diré que si una persona volia que se celebràs una missa o un conventual, cada any, el dia de l'aniversari de la seva mort, havia de deixar aquell tros de terra, que cada any donava el blat necessari per pagar la celebració d'aquell any. Altres vegades perquè una persona era devota de tal o tal sant, deixava també unes terres perquè del producte d'elles es poguessin celebrar aquells actes de culte a la parròquia o església.

Es donava el cas que moltes vegades un capellà podia tenir un benefici a tal o tal parròquia i altar, i al mateix temps ser rector o vicari a una altra parròquia. Aquest fet es coneix com a *acumulació de beneficis*, i en certes èpoques de la història de l'Església ha donat uns resultats fatals, ja que hi havia persones que es dedicaven a acumular beneficis, que evidentment no podien atendre, per això havien de "llogar" un capellà perquè complís les obligacions, a canvi de rebre una compensació econòmica. Si les rendes del benefici no permetien fer això, permutaven aquell benefici amb un altre que fos rendible per a llurs aspiracions i interessos.

La nostra parròquia té un bon mostrari de rectors que acumulaven beneficis, potser perquè era una prebenda ben dotada, però pens que més aviat era perquè era la manera de fer, i qui tenia bo en tenia, i aquesta era una manera de viure. Així l'any 1427 Mn. Francesc Rovira és rector d'Inca i canonge de la Seu. Dia 01.05.1425 havia arrendat la rectoria d'Inca per tres anys, al preu de 310 lliures, al prevere Mateu Serra; ara (1427) a Mn. Serra li ha sortit una cosa millor, i renuncia al lloguer a favor del beneficiat inquer Mn. Gabriel Font.¹³

L'any 1472 Mn. Bartomeu Sureda és el rector d'Inca i té la rectoria arrendada a Mn. Antoni Vilaprim per tres anys. Dia 24 de febrer es veu que les coses no anaven gaire bé i veim com aquest home reclama 210 lliures a tres habitants d'Inca: Jaume Conrador, Joan Pellisser i Llätzer Prats.¹⁴

Potser el cas més cridaner i més públic en la història d'Inca és el cas de Cèsar Borja i Catanei (1475-1507), fill del cardenal Roderic, futur papa Alexandre VI (1492-1503). L'any 1482 ja era protonotari apostòlic i ja tenia un caramull de canongies. L'any 1491 era bisbe de Pamplona, el 1492 arquebisbe de València i el 1493 cardenal. L'any 1494 fou ordenat diaca i aquest any rep la rectoria d'Inca,

12. Jurisdicció. La mateixa paraula ens introdueix al món del dret i amb aquest nom es designa la potestat que té un rector i un vicari per exercir el ministeri sacerdotal en la parròquia: administrar els sagraments, predicar la paraula de Déu, confessar, en certes èpoques fer de notari... qui no era rector o vicari de tal parròquia sols podia exercir-hi el ministeri si el rector o vicari el delegaven, i en certes circumstàncies la delegació havia de venir de la Cúria Diocesana.

13. A.R.M., Prot. Not. V-13 foli 24g, *apud* Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca 1350-1516*, pàg. 143.

14. A.R.M. A.H. 188, foli 31.

que lloga per 250 lliures a Mn. Joan Macip. Se les arreglà perquè el seu germà Joan fos assassinat l'any 1497, d'aquesta manera ell pogué deixar la “carrera eclesiàstica” que havia emprès i dedicar-se de ple a la política i a les armes. L'any 1500 era el capità general dels exèrcits de l'Església i duc de la Romanya el 1501, però l'any 1503 mor son pare, i el papa Juli II li lleva tots els càrrecs que tenia i el tanca a la presó, d'on s'escapa i es refugia a Nàpols, però també és fet presoner i duit a Castella, d'on s'escaparà altra vegada per anar a trobar protecció a casa de son cunyat Albert, rei de Navarra, i morirà l'any 1507 en el setge de Viana.

El concili de Trento 1545-1563, que manava la residència de bisbes i rectors en el lloc de son ministeri, va frenar molt l'acumulació de beneficis, però no la llevà del tot i basti un exemple. De 1624 a 1632 fou rector d'Inca Mn. Nadal Guasp. Aquest clergue dia 07.04.1618 havia pres possessió d'un benefici a l'altar de les Ànimes de la Seu, vacant per la mort del prevere Miquel Pasqual, benefici del qual gaudí tota la vida, ja que a sa mort fou enterrat en aquella capella dia 09.08.1632 i llavors aquell benefici fou donat dia 02.12.1632 a Mn. Sebastià Cap de Bou.¹⁵

Eclesiàstics celibataris i eclesiàstics conjugats

Per gaudir d'un benefici eclesiàstic calia ser eclesiàstic, i per ser-ho s'havia d'haver rebut la clerical tonsura. Rebre la tonsura possibilitava que els joves poguessin tenir i conrar terres que havien estat deixades a l'Església destinant el fruit a pagar actes de culte. Moltes vegades eren deixades per pagar l'oli d'una llàntia que havia de cremar davant el Santíssim o en la capella de tal o tal Sant, o per pagar una festa religiosa... per tant hi havia famílies que procuraven que un dels seus fos clergue¹⁶ per poder seguir tenint aquelles terres destinades a actes de culte. Altres vegades trobam el nom de “Corona” o “Coronat” ja que el tonsurat havia de dur la “coroneta”. Era una pràctica molt estesa a Mallorca que quan venia el Sr. Bisbe a la parròquia, així com un dia confirmava tots els batiats des de l'altra visita, també solia fer una cerimònia on tonsurava tots els nins que les famílies presentaven per ser clergues, sense que això significàs ni poc ni gens que havien de seguir els estudis eclesiàstics, sinó que serien aptes per a gaudir d'algun benefici parroquial i que passaven a dependre de la jurisdicció eclesiàstica per a tots els fets legal que haguessin de passar en sa vida. Altres vegades eren els pares que els presentaven al Sr. Bisbe perquè fossin tonsurats, no en el poble, sinó al Palau, com és el cas del notari de Muro Rafel Socias qui, en el mes d'octubre de 1541, anà amb sos fills a Ciutat per veure tota la moguda que significà la vinguda de l'emperador Carles V a l'illa i ens diu que el diumenge dia setze d'octubre:

“aprsè dinar començaren a fer crides que tot hom s'embarcàs i els tambors anaven per la Ciutat cridant que s'embarcassen que Sa Majestat ho manava en pena de la vida i així la gent començà embarcar-se i jo aní en casa de mossèn Mateu Moranta a on estava el nunci del Papa per fer donar corona a mos fills Jaume i Rafel an els quals el sendamà el dit comissari mateix donà corona”.¹⁷

La immensa majoria d'aquests homes “coronats” quedaven així, no estudiaven ni eren ordenats “in Sacris” i com a tals es casaven, tenien fills i si les terres del

15. A.C.M. *Llibre de Possessió de Benefici* 2719 bis, foli 309.

16. El llinatge Quetgles ve d'aquí com el malnom “corona” o “coronat”.

17. Tot el document d'aquest notari és publicat a Fiol-Rosselló-Payeras, volum IV de la *Història de Muro (1516-1715)*, pàg. 29-42. Muro:

benefici anaven bé, procuraven que algun fill seu també entràs a l'estat eclesiàstic i seguís conrant aquelles terres. Altres rebien instrucció amb els capellans del poble, després anaven uns anys a algun convent ciutadà on acabaven de fer els estudis necessaris i eren ordenats. Podien gaudir de certs beneficis i no havien de manar les feines a altres preveres, això sí, havien de guardar castedat. No es podien casar ni tenir fills, si bé he de dir que el seu comportament moral no era gaire diferent del dels altres vilatans. En els segles IX i X normalment els capellans eren casats, i si no ho eren, vivien en concubinat, cosa que no era gens mal vista ni pels parroquians ni per la jerarquia. Fins i tot els canonges del temps de Carlemany eren sacerdots casats, que vivien no gaire enfora de la Seu i l'administraven. En els segles XI i XII es comença a estendre el model de vida comunitària i celibatària a les ciutats, però en les comarques rurals tindrà mal de fer entrar aquest tipus de vida. A Mallorca ja ens arribà el clergue celibatari, acompanyat d'altres clergues conjugats per viure com la gent dels nostres pobles, no posant gaire esment en altres aspectes més perfeccionistes, si a viure prop de la gent i assistint pobres i malalts.

Ara miren, en diferents moments de la nostra història, els preveres que vivien a Inca i que servien la parròquia de Santa Maria.

Preveres en el segle XIV

Sabem que dia 08.06.1343 es reuniren els nostres avantpassats, en el temple parroquial, per elegir els síndics que havien de fer homenatge a Pere el Cerimoniós. Com a testimonis de l'elecció firmaren 7 preveres que hi eren: Joan Arbós, Pere Argimon, Bernat Fornari, Bernat Gaçol, Bertran Perelló, Pere Roig i Simó Rovira.

Altres capellans que habitaren a Inca durant aquest segle:

1300 Guillem Febrer	1346 Joan Arbúcies
1305 Berenguer de Cunilles	1348 Ramon Dodoleti
1320 Guillem Sabadell	1348 Jaume Estaràs
1343 Joan Arbós	1348 Guillem Gerona
1343 Pere Argimon	1348 Bernat Palau
1343 Bernat Fornari	1348 Antoni Rotger
1343 Bernat Gaçol	1348 Guillem Seguí
1343 Bertran Perelló	1348 Miquel de Vilaplana
1343 Pere Roig	1349 Bernat Brunet
1343 Simó Rovira	1349 Guillem Huguet ¹⁸

Preveres en el segle XV

En el mes d'abril de l'any 1499 no hi hauria rector a Inca i la Sra. Caterina, vídua de Gabriel Serra, vol fundar un aniversari per a l'ànima de son marit, per això el vicari, qui era Mn. Bernat Trobat, fa firmar tots els beneficiats de la parròquia

18. Llabrés P. J.-Rosselló, R. *Inca en la història 1229-1349*. Inca: 1998, pàg. 208.

per acceptar la dita fundació i firmaren: Miquel Morro, mestre en Sagrada Escripura,¹⁹ Miquel Mollet, Gabriel Gil, Simó Pasqual, Simó Prats, Joan Macip, Guillem Servera, Balí Moranta, Guillem Malferit, Manuel Jover i Llorenç March.²⁰

Preveres en el segle XVII

En lloc de posar només el nom dels capellans, pos els càrrecs que calia repartir cada any a la parròquia. Normalment es feia una reunió al voltant de l'Anunciació del Senyor (25 de març), a fi de començar l'any dia 25 amb els nous càrrecs a lloc. L'any 1680 feren aquesta distribució:

- 1r procurador major
- 2n bosser: Mn. Miquel Planes
- 3r clavers: Mn. Antoni Bibiloni ajudat del rector i del bosser
- 4t arxiver: Mn. Antoni Bibiloni
- 5è custos: Mn. Miquel Rubert
- 6è taxadors: Mn. Pere Andreu Català i Mn. Reura
- 7è oïdors de comptes: Mn. Bibiloni i Mn. Rubert
- 8è baciner de Nostra Senyora: Mn. Baptista Suau
- 9è baciner de les Ànimes del Purgatori: Mn. Pere Martorell
- 10è procurador d'adventícies: Mn. Pere Martorell
- 11è obrer del Santíssim Sagrament: Mn. Pere Andreu Català
- 12è obrer de sant Miquel: Mn. Miquel Ramis
- 13è obrer de sant Vicenç: Mn. Bartomeu Danús
- 14è obrer del Sant Crist: Mn. Miquel Rubert
- 15è esmerçadors clavers de la caixa, qui són rector, Planes bosser i Bibiloni claver
- 16è obrer de la Puríssima Concepció: Rnd. Pere Martorell Pvre²¹

Clergat parroquial a Inca l'any 1751, segle XVIII

- Rector Mn. Joan Carles
- Doctor Mn. Jaume Carbonell
- Doctor Mn. Bartomeu Danús
- Mn. Joanot Siquier
- Mn. Miquel Blanquer
- Mn. Bartomeu Planes

19. Bisbe Mn. Miquel Morro. Va néixer a Inca en el s. XV i en la nostra parròquia el trobam com a beneficiat. Fou també prior de l'Hospital General de Mallorca (1486) i per ara no puc precisar el moment que fou ordenat bisbe. Sens dubte seria un dels bisbes mallorquins que suplien les absències del titular de Mallorca. Sabem que l'any 1502 assisteix a un Certamen Lul·lià que es féu al convent de Sant Francesc (Palma), que dia 06.02.1507 beneeix una de les claus de volta del temple parroquial de Sineu, a l'octubre del mateix any beneeix una Mare de Déu Sagrari del monestir de Santa Elisabet de Ciutat i que l'any 1510 fou nomenat bisbe titular de Bugia i cap allà partí acompanyat de diferents persones de Mallorca i carregat de diferents objectes i ornaments per posar en marxa la nova diòcesi. Sens dubte durà poc la missió, ja que poca cosa en sabem. Dia 20.07.1514 sabem per una carta que el governador de Mallorca escriví al batle de Sencelles, dient-li que per les informacions que ha rebudes de l'inquer Pau Casesnoves el bisbe Morro s'endugué una campana d'Inca per anar a la nova diòcesi de Bugia, ara aquesta campana és a Sencelles, i es mana que sigui tornada a Inca. A.R.M., A.H. 256, foli 198 g. La parròquia d'Inca celebrava cada dia 28 de febrer l'aniversari de son martiri.

20. Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca 1350-1516*, pàg. 172. No pos cap relació de clergues del s. XVI perquè ara no en tenc cap a mà.

21. El rector era el Dr. Pere Antoni Mayol 1679-1682. Nota que no surt la Confraria de Santa Maria la Major i sí surt la de la Puríssima. El procurador major, del qual no surt cap nom, sens dubte era un seglar i home de lleis que curava de cobrar els censals parroquials. Claver o clavari eren els qui guardaven les claus de la caixa on es guardaven els diners. Bosser el qui tenia la bossa on guardaven els diners i d'on sortien les mesades a pagar. Normalment es donava un plom, amb l'escut parroquial, per a cada funció, que a final de mes eren canviats en moneda de curs normal. Custos era l'encarregat de totes les coses del temple i sagristia. Baciners: guardaven les almoines que eren posades a les bacinets del sant i un pic a l'any passaven comptes. Adventícies eren les entrades que hi havia per les comandes que "venien", o sigui que no eren del fundat. Esmerçadors, encarregats d'esmerçar els censals.

Mn. Bartomeu Garau
 Mn. Bartomeu Seguí
 Mn. Francesc Llompart
 Mn. Antoni Coll
 Mn. Josep Fàbregues²²
 Mn. Miquel Prats
 Mn. Jaume Danús
 Mn. Miquel Siquier
 Mn. Melchior Bover
 Mn. Gabriel Reura

Tots aquest són preveres i beneficiats a la parròquia. A més d'aquests hi ha uns altres capellans que no tenen benefici, però es diuen titulars d'Inca, qui també rebien encàrrec del reverend comú. Aquest any hi havia aquests: Mn. Ramon Ramis, Mn. Pau Saurina, Mn. Llorenç Sastre i el subdiaca Mn. Joan Buades.²³ Perquè es pugui comprendre un poc millor l'organització que hi havia a la parròquia, ara pos els càrrecs que distribuïren per a l'any 1787, sent rector el Dr. Pere Josep Llull 1781-1808, i és el moment que es va aixecant el temple parroquial que ara tenim.

1r procurador *ad exigendum*: Mn. Mateu Ferrer
 2n bossar: Mn. Llorenç Català
 3r procurador d'advertícies: Mn. Mateu Ferrer
 4t arxivers: Mn. Joan Buades i Mn. Sebastià Bennàssar
 5è clavers: Mn. Gabriel Reura i Mn. Sebastià Bennàssar
 6è custos: Molt Reverend Dr. Pere Josep Llull pre i rector
 7è baciner del Santíssim Sagrament: Mn. Sebastià Bennàssar
 8è baciner de les Ànimes: Mn. Llorenç Català
 9è baciner de Sta. Maria la Major: Mn. Nicolau Carles
 10è baciner del Sant Crist: Mn. Gabriel Reura
 11è baciner de sant Miquel: Mn. Matheu Ferrer
 12è baciner de sant Vicenç: Mn. Rafel Vallespir
 13è primatxers: Mn. Miquel Siquier i Mn. Mateu Ferrer
 -assistents de primatxers: Mn. Gabriel Reura i Mn. Sebastià Bennàssar
 14è oïdors de comptes: Mn. Joan Buades i Mn. Sebastià Bennàssar
 15è administradors de la deixa del Dr. Bernat Ferragut: J. Buades i Stià Bennàssar
 16è administradors de la deixa de Gabriel Vallespir i Joanot Trobat: Mn. Stià Bennàssar
 17è administrador de la missa de l'Alba: Mn. Rafel Vallespir
 18è Per al ministeri de l'altar: Nicolau Carles, Rafel Vallespir i Gabriel Reura
 19è diputats de Sta. Maria la Major: Rnd. Miquel Siquier i Joan Buades
 20è procurador de restes, et ad lites tam conjuntim, quam divisim cum facultate etc.: Mn. Joan Siquier i Mn. Sebastià Bennàssar²⁴

22. Mn. Josep Fàbregues i Barceló. Sabem que havia nascut a Palma i que l'any 1747 ja gaudia d'un benefici en el temple parroquial d'Inca. No poques vegades, al llistat dels preveres que es reuneixen en el reverend comú, se li dona el títol de llicenciat. Morí a Inca dia 14.03.1804 i fou enterrat l'endemà en el temple parroquial. Fou el confés ordinari del monestir de sant Bartomeu i gran defensor de les nostres monges en un litigi que sorgí sobre l'obligatorietat del clergat parroquial d'anar a celebrar missa al monestir. L'any 1781 va fer un manuscrit copiant la part referida a sor Clara Andreu del llibre, manuscrit també, que va fer el trinitari P. Reynés conegut amb el nom de *Cotejo*.

23. APSMM Llibre 31 *Determinacions del Reverend Comú 1747-1805*, folis 20g i següents.

24. *Ibidem* folis 153r-153g.

Clergat a Inca l'any 1861

Per aquest moment em serveix del que publicà el Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca: “con los datos oficiales que se han reunido en la misma á consecuencia de la circular núm. 2 del dia 15 de enero de dicho año”.

Un rector
 Dos vicaris
 Cinc beneficiats
 Dos adscrits

Tres exclaustrats amb pensió que donen un resultat de 13 capellans, les edats dels quals vénen especificades d'aquesta manera:

2 tenien de 24 a 35 anys
 3, de 36 a 45
 4, de 46 a 60
 4, més de 60 anys²⁵

Clergat a Inca l'any 1906

Bernadí Font i Ferriol, rector, arxiprest des de 1887
 Magí Marquès i Ferrer, vicari des de 1881
 Guillem Pujadas i Ferrer, vicari des de 1890
 Antoni Coll i Janer, prevere
 Pere Joan Ferrer i Ferrer, prevere
 Antoni Ferragut i Ramis, prevere
 Miquel Pujadas i Ferrer, prevere
 Andreu Jaume i Nicolau, prevere
 Pere Joan Beltran i Caimari, prevere
 Joan Coli i Llobera, prevere
 Rafel Ramis i Janer, prevere
 Miquel Llinàs i Mateu, prevere
 Tomàs Mora i Cànaves, prevere
 Gabriel Reus i Alzina, prevere
 Simó Reus i Alzina, prevere
 Francesc Rayó i Brunet, prevere
 Bartomeu Gelabert i Massip, prevere²⁶

El rector no era inquer i dels 17 capellans que hi havia també n'hi ha un nascut a Palma, però que sens dubte devia tenir la família a Inca, Mn. Bartomeu Gelabert i Massip.

Clergat a Inca l'any 1959

Rector arxiprest: Mn. Gabriel Buades i Riusech
 Vicari: Mn. Miquel Fuster i Cortès
 Vicari: Mn. Gabriel Martorell i Reus

25. B.O.B.M. 1861 pàg. 139; cal notar que és el primer volum d'aquesta publicació.

26. B.O.B.M. 1906 pàg. 48-49.

Vicari: Mn. Bartomeu Nadal i Cifre
 Capellans adscrits: Mn. Tomàs Mora i Cànaves
 Mn. Joan Coli i Llobera
 Mn. Vicenç Batle i Duran²⁷

També aquest any ja funcionava la parròquia de Jesucrist Rei i hi havia el rector Mn. Rafel Cladera i Ramis.

Clergat a Inca l'any 2008

La situació d'ara representa un altre model d'Església. Recordem que l'any 1959, dia 06.07 es creava la parròquia de Jesucrist Rei, que diferents anys funcionà amb un rector i un vicari, i altres anys amb un sol prevere amb el càrrec de rector. Dia 02.05.1962 s'erigia la parròquia de Sant Domingo, que també tenia rector i dos vicaris. Anys funcionà amb un sol vicari i altres només amb un prevere amb el càrrec de rector. Enguany, després del canvis que hi ha hagut, es veu que es va cap a la creació d'una Unitat Pastoral integrada, per ara, amb les tres parròquies d'Inca i amb la de Sant Joan Baptista de Mancor de la Vall, al servei de les quals hi ha:

Mn. Simó Jordi Garau i Matas
 P. Antoni Canyelles i Borràs C. M.
 Mn. Baltasar Soler i Serra
 Mn. Bartomeu Genestra i Martorel²⁸

Ara present un llistat, (per força provisional i en estat de gestació) però que ja dóna un bon mostrari sobre el qual es pot anar fent feina per ser completat.

1. 1242 Arnau Balaguer. No podem dir que fos el rector, però sí feia de capellà a Inca i aixecava documents jurídics.
2. 1256 Mn. Guerau. Sabem que l'any 1274 encara ho era.
3. 1279 Guillem de Cunilles. Aquest any firmava una concòrdia entre els rectors de Mallorca i els PP. dominicans.²⁹
4. 1299 Pere Verdera. Dia 30.10 firmava una concòrdia entre els rectors i els PP. trinitaris. Sabem que l'any 1305 encara ho era.³⁰
5. 1337 Jaume Salzet.³¹

27. *Guia de la Diòcesis de Mallorca. Año 1959*. Cal notar que el Joan Coli i Llobera que surt en aquest llistat no és el mateix que el que surt l'any 1906. Aquest nasqué a Inca l'any 1864 i hi morí l'any 1920, i el segon, ben conegut encara en la nostra ciutat, va néixer dia 28.07.1893 i moria dia 18.11.1985.

28. Els dos darrers preveres tenen el caràcter de jubilats per haver complit ja els 75 anys.

29. Llabrés-Rosselló. *Inca en la història*, pàg. 117-118.

30. *Ibidem* pàg. 203 i 205.

31. El rector Jaume Salzet va fundar un benefici, a l'altar major de la parròquia, amb uns diners que cobrava d'unes cases que hi havia a Inca, en la dita illeta de la Meca, ubicada en la porció temporal del bisbe. A.C.M. núm. 2965 foli 63 *apud* Rosselló Vaquer, R. *Història d'Inca*, pàg. 178. Sabem que no era rector d'Inca, però de 1329 tenim el record de Mn. Guillem Sabadell, ja que la làpida que trobam, entrant per portal major, a mà dreta, just abans de posar peu a la capella del Sant Crist, es trobava a l'actual capella de la Puríssima, descoberta quan es feia la capella. Es veu que pertanyia al temple antic, fou estudiada per l'Arqueològica Lul-liana i posada sota la taula gòtica de Santa Maria de Daurer, en la capella de Sant Sebastià amb aquesta inscripció: "Esta lápida se halló bajo el altar de la capilla de la Concepción, antes del Rosario y antes de San Miguel en el antiguo templo; ha sido repuesta en este sitio por el Rdo. Ecónomo D. Guillermo Fiol, a fin de que se conserve." A les obres que a final del s. XX el canonge inquer Mn. Pere J. Llabrés i Martorell dirigia a la parròquia, fou posada on ara la veim, diu així: "Aci jau Guillem Sabadei prevera qui establí una capellania perpetua. Féu aquesta capela ab altar e féu-i XII anniversaris perpetua's asi en la esglesia de madona Sancta Maria d'Incha. Mori III nonas decembre de l'any MCCCXXIX Anima eius requiescat in pace amén." Confer. Fiol i Tornila Pere: "Visita al temple parroquial de Santa Maria la Major" A: comunicació a la *Revista del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca 115-116* (2006), pàg. 233

6. 1338 Johan de Setembre.³²
7. 1344 Joan Sabater.
8. 1348 Guillem March.³³
9. 1361, 27.07 moria el rector Andreu Reinald. Es fundava el benefici de sagristà d'Inca.
10. 1362 Folc Perer és el rector i té dos vicaris: Simó Rovira i Pere Roig.³⁴
11. 1380, 07.10 Bernat ses Comes.
12. 1387 Dr. Ronsolí. Començà el rectorat dia 16 d'abril.
13. 1388 Esbert de Vilamarí.³⁵
14. 1395 Antoni Gost. L'any 1401 encara cobrava el fundat del rector, Setembre.
15. 1423 Alfonso de Borge.³⁶
16. 1425 Francesc Rovira.³⁷
17. 1451 Jaume ça Massó, doctor en lleis.³⁸
18. 1452 el vicari Salvador Prats té cura de la parròquia.³⁹
19. 1457 és el vicari Miquel Mollet qui té cura de la parròquia.⁴⁰
20. 1459 Dionís Joan.⁴¹
21. 1465, 08.06 ja s'havia mort el rector Dionís i el Sr. Rei dóna la rectoria a misser Pere Pardo, àlies Carrós, però hi ha altres pretendents i neixen problemes, ja que el notari Joan Falcó ven per 4 anys, al preu de 87 lliures 10 sous, cada any, la primícia de l'església, al prevere Jaume Gallur que viu a Inca.⁴²
22. 1469 Bartomeu Sureda. Té la rectoria arrendada per 3 anys a Mn. Antoni Vilaprim. 1472 segueix sent Sureda.

-
32. Surt moltes vegades com rector Setembre, perquè havia fundat un benefici a la parròquia i sempre hi havia qui l'administrava i n'havia de donar compte al reverend comú de preveres. Així sabem que el 02.12.1401 el rector Antoni Gost firma haver rebut 30 lliures del Fundat del rector Setembre que ha de destinar a reparar l'altar major, pregar per l'ànima del difunt i atendre els pobres de la parròquia. A.R.M. Pere Ribalta, R-26 f. 11 i 13 *apud* Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca*, pàg. 158.
  33. Aquest rector era doctor en lleis. A més de la parròquia d'Inca també tenia la d'Esportes i dues canongies, una a Mallorca i altra a Càller (Sardenya). A Inca hi havia el vicari Ramon Dodoletí que es veu que sabia donar cap a les feines que sortien i a les que li manava el Sr. Bisbe perquè el rector no hi era. Es veu que el Dr. March era molt amic del Sr. Bisbe Barenquer Bal-le (1332-1349), qui l'any 1338 augmentà el capítol de la Seu a 22 canongies i dia 01.10.1346 consagrà la Seu, diada que encara ara celebrem com la festa de la Dedicació.
  34. El vicari Simó Rovira també fou un home a qui li pertocà fer moltes vegades de rector, ja que es veu que el rector Folc Perer era absentista, ja que l'any 1362 el Sr. Bisbe Antoni Colell (1349-1363) li encomana l'administració material i espiritual de la parròquia. També trobam que fa col·lacions de beneficis tant a Inca, com a Selva. Certament l'any 1375, en el mes de setembre, ja era mort, perquè surt la notícia que un benefici de què ell gaudia ara és vacant perquè ha mort. Curiosament trobam un nebot seu, que també nom Simó Rovira, també clergue, qui dia 28.04.1375 rep un benefici, a la Seu. Rosselló Lliteras, Joan – Servera Sitjar, Bartomeu. "La clerecia d'Inca en el segle XIV". A: *II Jornades d'Estudis Locals*. Inca: Ajuntament d'Inca, 1885, pàg. 125-126.
  35. Tenia arrendada la rectoria als germans Joan i Pere Fuster. Dia 02.06.1388 els demana 130 lliures. Es veu, però, que les coses no anaven gaire netes, perquè el notari Pere Salt demana 50 lliures i 10 florins per la feina que ha fet. Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca*, pàg. 98 i 99.
  36. Dia 17.07.1423 el governador comunica al batle d'Inca i al vicari que aquest rector ha canviat la nostra rectoria amb la prepositura d'Eivissa. A.R.M. A.M 100, foli 185, *apud* Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca*, pàg. 117.
  37. Aquest rector també era canonge de la Seu, per això va llogar els fruits de la rectoria, a partir de dia 01.05.1425, per tres anys, al preu de 310 lliures al prevere Mateu Serra, però ara a Mn. Serra li ha sortit una cosa millor, per tant l'any 1427 vol passar el lloguer a Mn. Gabriel Font. *Ibidem* pàg. 143.
  38. Dia 27.02.1451 es concedeix la rectoria d'Inca a Jaume ça Massó, doctor en lleis, i per part de la Cort Romana també se li concedeix la Pabordia de la Seu, per mort de Francesc Rovira, antic rector d'Inca, i ara col·lector apostòlic. Arriba una carta del rei al lloctinent general dient que Jaume ça Massó "emat conseller nostre" ha renunciat a les dues prebendes i demana que sien donades a "lo amat conseller nostre" Francí Torrella, "olim sacristà e canonge de Girona". A.C.M. Reg. 2.735, folis 22 o 23.
  39. Dia 03.06.1452 Pere Carbonell admet que deu al vicari Salvador Prats 7 lliures, preu de la primícia de l'hortalissa del rector. A.R.M., V-41 foli 11g.
  40. El vicari Miquel Mollet és l'encarregat de la parròquia, ja que aquest any, amb els altres beneficiats, nomenen procurador per poder cobrar, als hereus del prevere difunt Bartomeu Guitard, tot el que devia a la Confraria de Sant Miquel A.R.M. V-76, foli 86g. *Apud* Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca*, pàg. 163.
  41. La Cúria Diocesana concedeix a Dionís Joan, canonge i paborde de la Seu i rector d'Inca, perquè pugui rebre els ordes menors i els majors. A.D.M. Col·lacions 1459-1461 foli 8. Dia 08.06.1465 el rector ja era mort i el rei dóna aquest benefici a misser Pere Pardo, àlies Carrós, però resulta que un tal Bartomeu Sureda també el pretén, per això tot quedarà aturat fins que es resolgui, mentrestant Antoni Vilaprim té la rectoria arrendada. Confer. Rosselló Vaquer, Ramon. *Història d'Inca*, pàg. 45 i 46. Pel que veim el plet es fallà a favor de Sureda.
  42. A.R.M., P. 314, foli 45.

23. 1494 el cardenal Cèsar Borja és el rector i la té arrendada per 250 lliures a Mn. Joan Macip.
24. 1494 també surt com a rector Guillem Planes.
25. 1499 actua el vicari Bernat Trobat.
26. 1501 Mn. Remolins.
27. 1563 Mn. Mateu Massanet és el Vicari.⁴³
28. 1563 Gaspar Planes és el rector i resideix a Roma.⁴⁴
29. 1571 actua el vicari Guillem Serra, Planes és el rector.
30. 1598-1624 Dr. Jaume Torrens.⁴⁵
31. 1624-1632 Dr. Nadal Guasp.⁴⁶
32. 1633-1634 Dr. Joan Baptista Suau.⁴⁷
33. 1634 de juliol a setembre Mn. Pere Joan Gili és l'ecònom.
34. 1634-1652 Dr. Joan Morro.⁴⁸

43. Així es diu en la primera visita pastoral que féu el bisbe Arnedo a Inca, dia 07.10.1563 "Rdo. Magistri Matheu Massanet, dicte ecclesiae parochialis vicari". Cànon 4829, Pérez Martínez, Lorenzo. *Las Visitas Pastorales de don Diego de Arnedo a la Diócesis de Mallorca (1562-1572)*, tom II, pàg. 593.

44. El clergue de Tarragona Francesc Mediona, mitjançant son germà Guillem, posa plet al rector d'Inca Gaspar Planes, que resideix a Roma, sobre els fruits de la rectoria d'Inca A.D. 19/18/17. Sabem que l'any 1584 encara ho era perquè es morí Mn. Pau Cavaller, qui gaudia del benefici fundat pel rector Setembre a l'altar major, i el rector Planes presenta el seu germà Francesc perquè obtingui aquest benefici. A.D. 1/12/27.

45. Mn. Jaume Torrens fou rector d'Inca de 1598 a 1624. Un rectorat de 26 anys que marca una etapa d'estabilitat en la nostra rectoria. No oblidem les moltes vegades que els vicaris havien de donar cap a feines perquè el rector era absent. Ara un poc passats els anys del concili de Trento (1545-1563) es van posant en pràctica les normes que donà, entre elles la presència física en el lloc del benefici, bisbe o rector. Podem dir que Mn. Torrens es trobà acompanyat d'aquests capellans: Francesc Serra, Guillem Marquès, Guillem Cervera, Miquel Cantallops, Bartomeu Domènech, Gabriel Domènech, Bartomeu Marquès, Llorenç Trobat, Balthasar Oliver, Miquel Coch i Pere Jordi Ferragut. A.R.M. Notari. Pere Fiol, volum 5.203, foli 22. En son rectorat hi hagué la suor del Sant Crist (1607) i la redacció de l'acta pel notari Pere Fiol (1624), que es va fer dia 10 de febrer, i ell moria dia 23 de juliol del mateix any. En la rectoria hi ha un quadre d'aquest bon rector, que porta aquesta inscripció: "Verdadero retrato del Rdo. Jayme Torrens Pbro. Dr. en Sagrada Theologia Rector de Inca Insigne Benefactor de los pobres entró en esta parroquial Yglesia en el año 1598 y murió a 23 Julio de 1624." He mirat l'acta de defunció que hi ha al *Llibre de defuncions* de la parroquia 1502-1627, es troba al foli 175r, ara a l'Arxiu Diocesà I/44-D/1. He de dir que és il·legible per son mal estat de conservació. Així mateix puc dir que féu marmessors Mn. Nadal Guasp i Mn. Miquel Coch, féu testament en mans del notari Cosme Armeñual i deixà 200 misses a celebrar en la parroquia, 25 al convent de Sant Domingo (havien arribat els frares en temps seu) i altres tantes al de Sant Francesc. Confer: el meu treball presentat en ocasió dels 400 anys de la suor del Sant Crist, en vies de publicació.

46. Mn. Nadal Guasp sens dubte era nascut a Palma. Estudià en la Universitat de Mallorca, on es graduà en Sagrada Teologia. Dia 07.04.1618 prengué possessió d'un benefici a la Seu, a l'altar de les Ànimes, que hi havia vacat per la mort de Mn. Miquel Pasqual. L'any 1621 predicà la Quaresma a la Seu i l'any següent ja el trobam com a membre de la Col·legiata de la Mare de Déu de Lluc, ja que dia vuit de setembre presideix la col·locació de la primera pedra de l'actual basílica. L'any 1624 participà en les oposicions a rector i aconseguí la rectoria d'Inca. Dia 23.02.1625 la mare priora del monestir de Sant Bartomeu sol·licita al Sr. Vicari General que el nou rector sigui també el confessor ordinari del monestir. L'any 1626 començà a notar totes les coses que li anava consultant la venerable sor Clara Andreu, base de la biografia que posteriorment escriurà son successor en el confessorari monacal, Mn. Gabriel Benet Mir i Bertran. Davant uns fets que ell considerava extraordinaris, procurà que altres preveres i religiosos opinassin sobre ells: Mn. Ramon Villalonga, rector de Muro, el P. Ripoll S. J., el Dr. Pere Antoni Baró, antic mercedari i ara col·legial de Lluc, el P. Gaspar Garriga S. J., confessor del Sr. Bisbe Baltasar de Borja i Velasco. Sabem que fou persona de confiança de les prioros del monestir, atès que li encarregaren diferents problemes econòmics del monestir. Va conèixer les cartes que sor Clara escriví al Sr. Bisbe i va haver de sofrir una forta i crudel persecució de part del vicari general i del P. confessor del Sr. Bisbe, que segons ens diu el Dr. Mir i Bertran, condeixeble seu de la Universitat, va aguantar amb virtuosa fortalesa. Morí a Palma dia 09.08.1632 i fou enterrat a la Seu. Confer: "La situació històrica sobre sor Clara Andreu", preparada per mi mateix i per ara sense publicar.

47. Seguint l'anomenat *Llibre de capitols*, al tom 47 de l'Arxiu Parroquial de Sta. Maria la Major trobam que a l'acta del reverend comú de dia 12.03.1632 el rector és Mn. Nadal Guasp. A la reunió següent, dia 12.03.1633 ja surt com a rector el Dr. Joan Baptista Suau, quan feren les eleccions per a l'any 1934 (març) encara és Suau, però la següent, que és dia 22.05.1634, ja és presidida per Mn. Bartomeu Llompard, i a la que segueix, que és de dia 16.11.1634, ja surt com a rector el Dr. Mestre Joan Morro (foli 27g).

48. L'any 1851 la comunitat parroquial d'Inca estava formada per tots aquests membres: el rector, el doctor i teòleg Joan Morro, el Dr. Antoni Prats, Jaume Perelló, Steve Puig, Pere Jordi Ferragut (prevere provinent de Costitx, qui dia 29.08.1653 ja era mort i deixà una bona fundació a la nostra parroquia), Guillem Vives, llicenciat Bartomeu Llompard, Antoni Martorell, Bartomeu Perelló, Guillem Coch, Martí Martorell, Antoni Morro, Pere Serra, Jaume Pisà, Bartomeu Morro, Miquel Danús. Sembla que a més d'aquests 14 preveres n'hi havia un estol que no tenien benefici, un d'ells és Mn. Pere Fiol, qui l'any 1653 actua en lloc de vicari. Sembla que el rector era inquer, ja que té un nebot, Guillem Morro, que ha de quitar uns diners. APSMM *Llibre de capitols* núm. 47 foli 81. No podem oblidar que l'any 1652 tenguérem la pesta i el rector en morí, per això tenim que en el mes de gener hi ha Mn. Bartomeu com lloc havent d'ecònom, en el mes de maig de 1653 Mn. Pere Fiol en lloc de vicari i posteriorment Mn. Bartomeu Perelló com a ecònom.

35. 1653 Bartomeu Perelló és ecònom.
36. 1653-1676 Dr. Pere Joan Gili; 1677 Mn. Llorenç Fiol, vicari; 1678 Mn. Sebastià Oliver, ecònom; juliol 1678 Fiol, ecònom; 1679 Dr. Pere Rosselló, ecònom.⁴⁹
37. 1679 Dr. Pere Antoni Mayol, rector.⁵⁰
38. 1682-1690 Dr. Antoni Jofre.
39. 1691-1704 Dr. Miquel Santandre.⁵¹
40. 1705-1742 Mn. Joan Antoni Mesquida i Reure.⁵²
41. 1742-1747 Mn. Miquel Blanquer és l'ecònom i Mn. Joan Llompart, vicari.
42. 1747-1780 Dr. Joan Carles.⁵³
43. 1781-1807 Pere Josep Llull.⁵⁴
44. 1808-1815 Mn. Damià Llambias.⁵⁵
45. 1816-1842 Mn. Joan Amengual i Amengual.⁵⁶

-
49. L'any 1658 s'elegiren aquests càrrecs: procurador, Mn. Miquel Sastre, beneficiat a Santa Creu (Palma); bossier, Mn. Guillem Morro; claver, Mn. Jaume Pisà; taxadors, Coch i Martorell; sagristà, Pere Martorell; Goigs de Ntra. Senyora, Bernat Jeroni Mestre; oïdors de comptes, Coch i Morro; les Ànimes, Pere Martorell; per a l'ofici dels pecats mortals Martorell, procuradors d'*inventories*, Pisà; obrer del Santíssim Sagrament, Coch, per a la Confraria de l'Arcàngel Sant Miquel Martorell. APSMM Llibre 47, foli 100. Es veu que la successió d'aquest rector no fou fàcil, ja que l'any 1677 hi actua el vicari Mn. Llorenç Fiol; en la primeria de l'any següent Mn. Sebastià Oliver és l'ecònom, en el mes de juliol l'ecònom és Mn. Fiol, i l'any 1679 ho és el Dr. Pere Rosselló. Per a l'any 1672, a l'hora de repartir els càrrecs parroquials es reuniren el rector Dr. Pere Joan Gili, acompanyat dels preveres Miquel Danús, Jaume Pisà, Pere Fiol, Bernat Jeroni Mestre, Baptista Juan, Pere Martorell, Arnau Rayó, Joan Bertran, Bartomeu Danús i Pere Andreu Català i elegiren com a procurador major Mn. Joan Amengual, prevere i vicari; bossier: Pere Martorell; claver: Arnau Rayó; per als oficis d'oïdors de comptes i custos: Arnau Rayó; per a la Confraria de les Ànimes: Bernat Jeroni Mestre; Confraria de Nostra Senyora: Rafel Reura; per a invectives: Pere Martorell; Confraria del Santíssim: Jaume Pisà; i per a la Confraria de Sant Michel: Joan Bertran. APSMM Llibre 47, foli 143g. Es veu que en aquests moments hi havia problemes en la nostra parròquia i tenien el Dr. Jeroni Rosselló (04.06.1674) resident a Roma, com a procurador, al qual havien donat un seguit de misses perquè les celebràs, però resulta que en aquest moment les intencions de missa no basten pels capellans que hi ha a Inca i cavil·len com fer-ho perquè pensen, els capellans, que si no donen misses al Dr. Rosselló no tendran procurador a Roma. Decidiren afavorir els capellans que residien a Inca i deixar la procura del Dr. Rosselló, *ibidem* folis 152r i 152g. He de dir que aquest capellà inquer resident a Roma allà morí l'any 1686 i va fer una deïxa per a la nostra parròquia, *ibidem* foli 190.
  50. L'any 1680 els oficis eclesiàstics es repartiren d'aquesta manera: procurador major, el notari Joan Nadal; bossier, Miquel Planes; arxiver, Antoni Bibiloni; clavers, Bibiloni, el bossier i el rector; custos, Miquel Rubert; taxadors, Antoni Bibiloni i Arnau Rayó; oïdors de comptes, Bibiloni i Rafel Reura; Confraria de Nostra Senyora, Baptista Suau; Confraria de les Ànimes del Purgatori, Pere Martorell; procurador d'*inventories*, Pere Martorell; Confraria del Santíssim Sagrament, Pere Andreu Català; Confraria de Sant Miquel, Antoni Bibiloni; càrrec i obrer de Sant Vicenç, Bartomeu Danús; en el càrrec del "Sto Cristo", Arnau Rayó. *Ibidem*, foli 165.
  51. Aquest rector comença a sortir en el nostre Arxiu en el mes de març de 1691 i morí dia 27.03.1704. És en son rectorat que es determina fer l'església nova i també fou ell qui dugué les relíquies dels sants patrons Abdon i Senén. Dia 12.03.1691 es repartiren els càrrecs parroquials d'aquesta manera: procurador major i bossier, Pere Andreu Català; custos, Guillem Jaume; oïdors de comptes, Miquel Rubert i Rafel Reura; baciner del Santíssim, Bernadí Martorell; baciner de Nostra Senyora, Guillem Rayó; baciner del Sant Crist, Guillem Jaume; taxadors, Pere Martorell i Arnau Rayó; esmerçadors, Bartomeu Danús i Miquel Planes; baciner de les Ànimes, Jaume Rubí; procurador d'*adventories*, Guillem Jaume; obrer de sant Miquel, Miquel Planes; obrer de sant Vicenç, Joan Beltran; arxivers, Dr. Guillem Mesquida, Miquel Rubert i Miquel Planes. *Ibidem*, Llibre 47, foli 213. Dia 10.05.1696 fou elegit com a mestre de Capella de la nostra parròquia el prevere Joan Llompart. Dia 26.07.1703 comença el *Llibre d'almoines* per a la nova església.
  52. Llarg i fruitós rectorat de 37 anys el d'aquest benemèrit capellà inquer, ja que comença l'església. Va morir a Inca dia 12.03.1742 i comença a curar de la parròquia l'organista i vicari Mn. Joan Llompart, però veient que les coses s'allargaven fou nomenat ecònom Mn. Miquel Blanquer.
  53. Segueix un altre rectorat ben llarg, 33 anys, ja que comença dia 03.10.1747 i acabà quan morí dia 16.04.1780. Seguí la construcció del temple. I d'ell és la còpia que es guarda a l'Arxiu referent a la suor del Sant Crist, feta pel notari Pere Fiol l'any 1624. A sa mort fou nomenat ecònom Mn. Joan Verger. A la reunió del reverend comú d'Inca, feta dia 21.08.1747 a l'Aula Capítular o Arxiu, s'hi reuniren el rector Dr. Joan Carles, els beneficiats Dr. Jaume Carbonell, Joanot Siquier, Miquel Blanquer vicari, Bartomeu Planes, Bartomeu Seguí, Gabriel Massip, Francesc Llompart, Llorenç Sastre, Ramon Ramis i Antoni Coll. Aquests eren els beneficiats residents, després hi havia els beneficiats no residents, després els preveres titulars, això és que eren d'Inca i vivien a Inca. En reunions d'aquells moments, veig que també surten els preveres Dr. Danús, Saurina, Fabregues, Prats, un altre Danús APSMM *Llibre 31 Determinacions del Reverend Comú 1747-1805*, foli 1. Ja que és del temps que s'aixecava l'església pos aquestes paraules de la reunió del R. C. de dia 12.12.1760 referent a una capella dedicada a Crist Ressuscitat: "I en cas que dites horas no se poguessen cantar en el lloch del Cor se deuran cantar en la Capella nova de Christo Resucitat, que té portal dins la de St. Joan, y si esta estigues impedida, se deuran cantar en el lloch més cómodo y retirat. I passats els vots tots han convingut a la present concòrdia, de que don fe. Melchior Bover Prevere y Archiver (rubricat)". *Ibidem* foli 70g. També podem dir que a la mort d'aquest rector Mn. Joan Verger fou nomenat ecònom.
  54. Prengué possessió de la rectoria dia quatre de febrer.
  55. Entrà com a rector dia 03.02.1808 i moria dia 13.03.1815.
  56. Era de Sencelles 17.08.1816, morí dia 30.12.1842, i s'obrí una llarga interinitat: l'any 1843 Mn. Joan Corró era el vicari efectiu, de 04.10.1844 a 1851 Mn. Gabriel Ramis fou l'ecònom i hi hagué de renunciar per qüestions de malaltia, morí dia 02.05.1852, i trobam que Mn. Francesc Brunet és el vicari encarregat.

46. 1844-1851 Mn. Gabriel Ramis, ecònom fins que moria dia 02.05.1852, així Mn. Francesc Brunet passà com a vicari encarregat.
47. 1853-1856 Mn. Bartomeu Morlà, rector.
48. 1858-1859 Mn. Antoni Tortell, ecònom.
49. 1859-1880 Mn. Antoni Sastre i Vila, rector.⁵⁷
50. 1880-1887 Mn. Guillem Fiol i Pujades, ecònom.⁵⁸
51. 1887 Mn. Pau Mir i Ferrer, ecònom.
52. 1887 Mn. Antoni Real i Jaume, rector.⁵⁹
53. 1887-1914 Bernadi Font i Ferriol.⁶⁰
54. 1913 Miquel Llinàs i Mateu, regent, 1914-1920, ecònom.⁶¹
55. 1920-1943 Mn. Francesc Rayó i Brunet, rector.⁶²
56. 1943-1953 Mn. Francesc Garau i Pasqual.⁶³
57. 1953-1962 Gabriel Buades i Riusech.⁶⁴

-
57. Morí dia 03.01.1880 i s'obrí una altra llarga interinitat.
  58. Tenim dos preveres que porten el mateix nom i mateixos llinatges. Aquest va morir a Inca dia 08.02.1889 als 64 anys havent exercit el ministeri a Inca 25 anys com a vicari i 6 com a ecònom. L'altre, nascut a Inca dia 21.12.1849. L'any 1877 era germà de l'Oratori Parvo de Sant Felip Neri, és el primer capellà que, des de Sant Felip Neri de Palma, anava a l'actual populosa barriada de s'Indiateria, dia 16.11.1887 rep la rectoria d'Escorca, i crea mil i dos problemes quan aquella parròquia fou donada als Missioners del Sagrats Cors (1891). L'any 1899 és rector de Santa Margalida, any que també havia obtingut el nomenament de protonotari apostòlic i dia 04.10.1899 prenia possessió d'una canongia a la Seu d'Urgell. Mn. Fiol i Pujades que fou ecònom d'Inca, és un altra cosa. Dia 23.04.1857 manifestava voler ser vicari d'Inca AD III/117/107. L'any 1884 va fer restaurar, per l'Arqueològica Lul-liana, la taula gòtica de Santa Maria de Daurer, com també la làpida gòtica de Guillem Sabadell, quan restaurava l'actual capella de la Puríssima. També va fer tota la sèrie de quadres de fills il·lustres d'Inca que tenim tant a la sagristia, com a la rectoria. La malaltia va fer que deixàs la parròquia i fou nomenat ecònom Mn. Pau Mir i Ferrer, fins que arribà el nou rector.
  59. Rebé la col·lació de la rectoria d'Inca dia 13.04.1887, dia 18 d'abril fou nomenat arxiprest, però anà a prendre un bany dia 10 d'agost i morí. Així ho diu el BOBM: "Dia 10 del actual (Agost 1887) falleció á la edad de 53 años D. Antonio Real y Jaume Pbro. Cura Párroco Arcipreste de Inca Sacerdote ejemplar y adornado de todas las virtudes que se requieren para el delicado cargo de la cura de almas, supo captarse las voluntades todas del pueblo de Campanet, cuya parroquia regentó por espacio de 25 años, hasta que en Abril último fue trasladado a Inca, la que, en el poco tiempo que ha permanecido á su cuidado, ha podido conocer el caudal de no comunes prendas, que atesoraba su bondadoso corazón. R.I.P." *La Roqueta*, núm. 34 de dia 20.08.1887, a la plana 3 diu: "Es Rector d'Inca és mort/ En el cel mos trobem/Poch li ha durada s'alegria."
  60. Rector d'Inca de 21.12.1887 a 1914. Havia nascut a Sant Joan, ordenat de prevere l'any 1872, residí en sa vila, treballant pastoralment a la parròquia com a vicari i com a rector del santuari de Consolació. Dia 16.10.1887 fou nomenat rector d'Inca per la reina regent. L'any 1913 ja necessità un regent a causa de l'estat de la seva salut. Moria a Inca dia 20.02.1914.
  61. Aquest prevere nasqué a Inca dia 18.09.1876 i hi moria dia 04.08.1947. Fou ordenat prevere, a títol de patrimoni, dia 20.09.1902, passant com a vicari *in capite* de Moscardi de 1902 a 1905, any que retornà a Inca, sent nomenat vicari de la nostra parròquia l'any 1908. Quan el rector Font es posà malalt fou nomenat regent el 1913, i a la mort del rector, ecònom (1914-1920), mostrant un zel extraordinari pel nostre temple parroquial. Quan l'any 1920 arribà el rector Rayó, Mn. Miquel seguí com a vicari de la parròquia fins que l'any 1942, per raons de salut, ho deixà.
  62. Mn. Francesc Rayó i Brunet Inca 01.02.1868 - 21.11.1943. Ordenat prevere dia 16.04.1892 en la capella del Palau Episcopal, romangué com a acollit a la nostra parròquia. De 1894 a 1899 fou rector de l'església del convent de Sant Francesc (no hi havia freres) de 1899 a 1901 és vicari *in capite* de Caimari, per retornar com a acollit a Inca, d'on fou vicari de 1907 a 1908. Dia 01.11.1908 era nomenat rector de Pollença, on romangué fins al 24.06.1913, sent declarat, per l'Ajuntament de la Vila, Fill Adoptiu d'aquell poble. De 1913 a 1920 fou rector de Santa Maria del Camí, per retornar dit any a Inca, on romangué fins a la mort. L'any 1941, tot celebrant les Noces d'Or Sacerdotals, l'Ajuntament d'Inca el declarà Fill Il·lustre i el papa li concedí la Creu Pro Ecclesia et Pontifice.
  63. Mn. Francesc Garau i Pasqual Inca 19.09.1892 – Palma 29.10.1961. Membre d'una família levítica del nostre poble, entrà al Seminari l'any 1903, passant al Col·legi de La Sapiència l'any 1907. L'any 1916 era ordenat prevere, i dia 15 d'abril d'aquell any obtingué el títol de batxiller en Dret Canònic al nostre Seminari, donant-se el cas que és el darrer títol donat per aquesta institució mallorquina, ja que el bisbe Domènec i Valls (1916-1925) el llevà de Mallorca perquè anassin a València tots els qui volien graus acadèmics. Romangué (1916) com a preceptor de l'Escola Parroquial d'Inca, capellà dels Exploradors Catòlics d'Inca. L'any 1922 és nomenat capellà del monestir de Sant Bartomeu fins que fou nomenat ecònom de Santa Margalida 1926-1936, ecònom de Santanyi 1936-1943. Ecònom d'Inca 1943-1953, ecònom de Sant Miquel (Palma) 1953-1961. Voldria recordar la feinada que va fer a Santa Magdalena, en anys difícilíssims (1946-1950) perquè hi hagués una casa d'exercicis.
  64. Mn. Gabriel Buades i Riusech, Inca 17.11.1905 – 26.02.1962, pertanyia a la família del picapedrer pollencí que tantes obres aixecà a Inca. Fou ordenat prevere dia 14.06.1930, sent patge del Sr. Bisbe. L'any 1931 és nomenat vicari de Consell, per passar a vicari *in capite* de Son Rapinya l'any 1933, on restarà fins 1939 que passarà com a majordom del Seminari. De 1944 a 1948 és vicari d'Inca. 1948-1953, ecònom de Campos, per retornar Inca. Molts encara recordam tant la Missió que hi hagué, com el Congrés Eucarístic que organitzà.

58. 1962-1969 Mn. Gabriel Martorell i Reus.⁶⁵
 59. 1969-1983 Mn. Joan Lliteras i Miralles.
 60. 1983-1988 Mn. Sebastià Salom i Mas.
 61. 1988-2001 P. Jaume Puigserver i Capellà T.O.R.
 62. 2001-2008 Mn. Bartomeu Fons i Pasqual.
 63. 2008- Mn. Simó Jordi Garau i Matas.

Parròquia de Jesucrist Rei

Crec adient, parlant de rectors d'Inca, no oblidar els que hi ha hagut en aquesta parròquia.

Fou erigida canònicament dia 16.07.1959.⁶⁶

- 1959-1981 Mn. Rafel Cladera i Ramis.
 1981-1984 Mn. Joan Parets i Serra.
 1984-1985 Mn. Bartomeu Genestra i Martorell, administrador parroquial.
 1985-1996 Mn. Llorenç Riera i Martí.
 1996-1998 Mn. Joan Manuel Cózar i Martínez.
 1998-1999 Mn. Guillem Feliu i Ramis.
 1999 Mn. Joan Servera i Terrassa, administrador parroquial.
 1999-2001 Mn. Antoni Garau i Garau.
 2001-2008 Mn. Felip Salvador Díez i Forteza.
 Ha tingut també el vicari Mn. Joan Oliver i Font.

Parròquia de Sant Domingo

Parròquia erigida canònicament dia 02.05.1962.

- 1962-1972 Mn. Guillem Julià i Ollers.
 1972-2006 Mn. Antoni Estelrich i Calafat.
 2006 S. P. Antoni Canyelles i Borràs C. O.
 Ha tingut com a vicaris: Mn. Marià Cortès i Cortès; Mn. Bartomeu Palou i Romillo; Mn. Joan Antoni Pol i Company; P. Jaume Fe i Corró T.O.R.; P. Bernat Cloquell i Noceras T.O.R.; Mn. Bartomeu Genestra i Martorell; Mn. Jaume Rovira i Ramis.

La rectoria

No vull acabar aquest estudi sense dir una paraula sobre les rectories. La més antiga, la de Santa Maria la Major. El rector va davallar de Sant Bartomeu a unes cases que estaven al carrer que unia la plaça de la vila amb el temple de Santa Maria, per aquesta raó el carrer era conegut com el de la Rectoria. Com totes les cases del poble, de tant en tant s'hi havia de fer obra. Sabem que el bisbe Arnedo, en sa primera visita pastoral (1563), manava que s'arreglassin les cases, disposant que hi havia d'haver lloc per aixoplugar dignament tant el Sr. Bisbe

65. Mn. Gabriel Martorell i Reus Inca 03.02.1915 – Guadalajara 11.12.2004. De nin entrà al Seminari, per passar al Col·legi de La Sapiència, d'on en sortiria prevere dia 03.06.1939. Fou destinat com a vicari de Pollença, i retornà a Inca ja que la salut no era gaire afalagadora. L'any 1944 era nomenat rector del convent de Sant Domingo i l'any 1954, vicari de la parròquia. Participà a les oposicions a rector l'any 1962 i aconseguí aquesta rectoria on romangué fins a l'any 1969.
66. Mn. Rafel Cladera i Ramis, Llubí 30.07.1923 – Palma 17.11.1985. Fou ordenat prevere dia 26.06.1949. Vicari de Campos de 1949 a 1952. Vicari de Santa Margalida de 1952-1959. Ecònom de Jesucrist Rei de 1959 a 1981. Vicari de Sant Sebastià (Palma) 1981-1983. Rector de la parròquia de Santa Brígida 1983-1985. Ens ha deixat una *Breu història de la parròquia de Crist Rei d'Inca* (1984), editada en la Col·lecció "Ximbelli", núm. 6, novembre de 1984, com també un manuscrit curiosíssim "Cronicó" on conta, en llenguatge trobadoresc, la campanya que féu l'Schola Cantorum del Seminari, durant el curs 1947-1948 pels pobles de Mallorca, tot recaptant ajudes per a la construcció del nou Seminari. També és autor (1960) tant de la música com de la lletra dels *Goigs al Sant Crist del Perdó i Bona Mort* que es venera en la parròquia de Crist Rei.

com sos acompanyants. Pensem que en èpoques que el rector no vivia a Inca, i altres capellans curaven del ministeri, era normal que haguera passat moltes temporades sense habitants, per això diu el Sr. Bisbe que faltaran unes 200 lliures per posar-la en condicions, per això, ja que fa anys que no s'hi ha fet res, s'hi destinin les 164 lliures que deu Bartomeu Domènec, sota la direcció del vicari mestre Mateu Massanet.⁶⁷

Sens dubte els anys que es feia la nova església (s. XVIII), es degueren haver de fer obres en la rectoria, perquè he trobat un seguit de determinacions del reverend comú, que ens parlen que el rector ha de pagar un grapat d'interessos als capellans.⁶⁸ Aquest casal estava, més o manco, on ara hi ha la botiga de Ca S'Hereu. Segons el Padrón de habitantes de Inca. 1872 aquest carrer aixoplugava 64 habitants i tenia 28 cases, 1 cotxera, 1 bodega, 1 casa buida. Hi viu el rector Mn. Antoni Sastre i Vila, 1 apotecari, 1 practicant, 4 criades, 2 confiters, 6 pagesos, 3 teixidors, 2 propietaris, 4 botiguers, 8 fusters, 1 forner, 3 capellers, 1 misser i 1 boter.⁶⁹

Acabades les obres de la nova església, es pensà aixecar una nova rectoria just darrere el nou temple, així fou bastida entre 1899 i 1901, en temps del rector Bernadí Font i Ferriol. Podem dir que el bisbe Cervera donà permís a Mn. Font perquè vengués la rectoria vella. Dia 06.01.1899, davant el notari Jaume Vidal i Jaume es feia l'escriptura de la compra d'un solar de 20 x 12 metres sobrant de la via pública, a l'Ajuntament, pel qual es pagaren 1.512 pessetes. Dia 15 del mateix mes i any es paguen 125 pessetes a mestre Bartomeu Ferrà per haver fet els plànols. Podem dir que el picapedrer fou mestre Sebastià Riusec, que la fusta fou posada per l'honor Joan Alzina i treballada pel fuster mestre Miquel Ferragut.⁷⁰

La rectoria de Crist Rei

És bo que recordem que els terrenys on ara hi ha el temple parroquial i tots els locals annexos foren comprats l'any 1941 pel rector Rayó, amb els diners que li foren regalats en ocasió del 50è aniversari de la seva ordenació sacerdotal, ampliat amb la compra que va fer l'ecònom Francesc Garau l'any 1945 per formar un trast de 2.500 metres quadrats. Quan l'any 1959 arriba el primer rector habità una casa de lloguer, en el carrer de Costa i Llobera, fins que es feren les obres pertinents i pogué passar a viure en la rectoria que encara ara hi ha.

La rectoria de Sant Domingo

Erigida la nova parròquia l'any 1962, sols hi havia el temple, per això el primer rector passà viure a un pis del carrer de Joanot Colom, que fa cap de cantó amb el carrer ara dit de les Germanies. Posteriorment compraria l'antic estanc de Can Crespí, en el carrer de les Germanies, i allà es faria la rectoria que tindrà aquesta parròquia.

67. *Primera Visita Pastoral del bisbe Arnedo*, vol. II. Op. cit. Cànon 4829, pàg. 593.

68. Dia 23.06.1749 el rector Joan Carles es queixa perquè ha de pagar, per les cases de la rectoria, una lliura i 16 sous al 8% d'interès al reverend comú. Per ser anys difícils demana passar l'interès del 8% al 5%, d'aquesta manera sols hauria de pagar una lliura, dos sous i 6 diners, cosa a la qual els capellans d'Inca vénen a bé. Dia 29.09.1751 ens diu que el rector fins ara pagava 9 quarteres de blat i es fa pacte que a partir d'ara en pagarà quatre i mitja. APSMM Llibre 31, folis 11g i 26r.

69. Pieras Salom Gabriel. *Inca 1872. Carrers, finques, habitants i oficis*. Inca: Gràfiques Garcia, 1995, pàg. 24.

70. Pieras Salom Gabriel. *Fonts documentals de l'Arxiu Parroquial d'Inca*. Articles publicats al setmanari *Dijous* (1978-1980), pàg. 52-54.